

Bölüm 5

DIŞ HEKİMLİĞİNDE TEDAVİ SIRASINDAKİ DAVRANIŞ DEĞERLENDİRİLMESİ

Seçkin AKSU¹

Giriş

Diş hekimliğinde, tedavinin başarısı için ele alınması gereken en önemli hususlardan biri hastanın dental tedavi sırasında sergilediği davranışların değerlendirilmesidir (Shinohara& ark., 2005).Yetersiz genişliğe sahip çalışma alanında,ideal bir tedavinin uygun sürede tamamlanmasını hedefleyen meslek dalında özellikle endişeli hastaların davranışlarının iyi analiz ediliphekim tarafından uygun yaklaşımda bulunulması son derece önemlidir.

Endişeli hastaların kaygılarını farklı şekillerde ortaya çıkardıkları unutulmamalıdır. Genel olarak terleme ve artmış kalp atım hızı yanıtının yanı sıra, bazı hastalar belirgin kaygı belirtisi göstermeyebilmektedir(Ayer& ark., 1983). Diş hekimliği kaygısı ile birlikte gelişen, diş tedavisi ve bakımını gerektiren durumlardan kaçınma, sıklıkla çocuklarda ciddi ağız sağlığı problemlerinin kaynağı olarak görülmüştür (Rivera, 2005; Humphris, 2009). Yüksek kaygı düzeyleri, hastanın diş hekimiyle tam olarak işbirliği yapmasını engellemektedir. Böylece uygulayıcı için tedavi esnasında zaman kaybına veya gereksiz zorluklara neden olabilmekte ve tedavi etkinliğini sınırlayabilmektedir. Daha yüksek düzeyde kaygısı olan çocukların daha fazla sayıda tedavi edilmemiş çürüğü olduğu belirlenmiştir (Davila, 1986; Boj, 1988). Bu nedenle, bir hastanın aldığı dental tedavinin kalitesi anksiyeteden doğrudan etkilenmektedir. Diş hekimleri için endişeli hastaların tedavisi, işlerinin en stresli yönlerindedir (Ingersoll, 1984; Shinohara, 2005; Oliveira, 2009). Dolayısıyla dentalanksiyete ve davranış arasında güçlü bir bağlantı bulunmaktadır.

Pek çok profesyonel, kooperasyon sağlanamayan çocukların davranışlarının dental tedavi pratiğinde meydana gelebilecek en büyük sorunlardan biri olduğunu düşünmektedir (Ingersoll&ark., 1984).Çocuk diş hekimliğinde klinik başarı için gerekli olan davranış yönetimi, en az el becerisi ve kullanılacak malzemenin bilgisi kadar önemlidir. Dentalanksiyete ile kooperasyon dışı davranış arasındaki güçlü bağlantı nedeniyle, çocuk ile tam işbirliği sağlanabilmesi için preoperatifanksiyetenin en aza indirilmesi hayati önem taşımaktadır (Li, 2005; Rayen, 2006). Bundan dolayı anksiyete sebebiyle özel ilgiye ihtiyaç duyan hasta grubunun teşhis edilebilmesi bakımından diş hekimlerinin davranış değerlendirmesi yapabilmeleri çok değerlidir.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi

Tablo 3. Kurosu davranış değerlendirme ölçeği

Zorluk Derecesi	Maddeler
1	Ürkerek geri çekilmek Gözleri kapatmak Dentalekipmanlara bakmak Yüzünü geri çevirmek Tavana bakmak Gözünü döndürmek Diş hekiminin parmaklarına bakmak Diş hekiminin yüzüne bakmak Etrafa bakmak
2	İnlemek Alçak sesle ağlamak, gözyaşı dökmek 'Oh' diye bağırarak ağlamak Ellerini tutmak Ellerini göğsünün üstünde birleştirmek Ellerini hareket ettirmek 'Acıyor' diye bağırarak Ayakları aşağı yukarı hareket ettirmek 'Hayır, hayır' diye bağırarak Ne yapacağımızı sormak
3	Gövdeyi sağa sola hareket ettirmek Elleri ağzı üzerine kapatmak Gövdeyi yukarı aşağı hareket ettirmek Bacakları hareket ettirmek Diş hekiminin ellerini tutmak Başını sallamak Başını öne eğmek Ekipmanları uzaklaştırmak Bağırarak ağlamak

Kaynakça

- Alwin N., Murray J., Niven N. (1994) The effect of children's dental anxiety on the behaviour of a dentist. *Int J Paediatr Dent*, 4 (1), 19-24.
- Ayer W., Domoto P., Gale N., Joy E., Melamed BG. (1983) Overcoming dental fear: strategies for its prevention and management. *J Am Dent Assoc*, 107 (1), 18-27.
- Beck F., Weaver J. (1981) Blood pressure and heart rate responses to anticipated high-stress dental treatment. *J Dent Res*, 60 (1), 26-29.
- Boj Quesada J. (1988) Técnica audiovisual comomediocomplementario al tratamiento odontológico del paciente pediátrico (PhD thesis). Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Bradley M., Silakowski T., Lang P. (2008) Fear of pain and defensive activation. *Pain*, 137 (1), 156-163.
- Buchanan H., Niven N. Validation of a Facial Image Scale to assess child dental anxiety. (2002) *Int J Paediatr Dent*, 12 (1), 47-52.
- Davila J., Menendez J. (1986) Relaxing effects of music in dentistry for mentally handicapped patients. *Spec Care Dentist*, 6 (1), 18-21.
- Del Gaudio D., Nevid J. (1991) Training dentally anxious children to cope. *ASDC J Dent Child*, 58 (1), 31-37.
- Gang M., Teft L. (1975) Individual differences in heart rate responses to affective sound. *Psychophysiology*, 12 (4), 423-426.

- Goumans C., Veerkamp J., Aartman I. (2004) Dental anxiety and behavioural problems: what is their influence on the treatment plan? *Eur J Paediatr Dent*, 5 (1), 15-18.
- Hugdahl K., Berardi A., Thompson W., Kosslyn S., Macy R., Baker D., Alpert N., Ledoux J. (1995) Brain mechanisms in human classical conditioning: a PET blood flow study. *Neuroreport*, 6 (13), 1723-1728.
- Humphris G., Dyer T., Robinson P. (2009) The modified dental anxiety scale: UK general public population norms in 2008 with further psychometrics and effects of age. *BMC Oral Health*, 9 (1), 20.
- Ingersoll B., Nash D., Gamber C. (1984) The use of contingent audiotaped material with pediatric dental patients. *J Am Dent Assoc*, 109 (5), 717-719.
- Jaakkola S., Rautava P., Alanen P., Aromaa M., Pienihakkinen K., Raiha H. (2009) Dental fear: one single clinical question for measurement. *Open Dent J*, 3, 161-166.
- Jiménez Ruiz A. (1995) Estudios sobre el efecto de la música en pacientes odontopediátricos (PhD thesis). Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Jimeno, F., Bielsa, S., Fernández, C., Rodríguez, A., & Bellido, M. (2011) Objective and subjective measures for assessing anxiety in paediatric dental patients. *European Journal of Paediatric Dentistry*, 12(4), 239-244.
- Kanegane K., Penha S., Munhoz C., Rocha R. (2009) Dental anxiety and salivary cortisol levels before urgent dental care. *J Oral Sci*, 51 (4), 515-520.
- Klaassen M., Veerkamp J., Hoogstraten J. (2003) Predicting dental anxiety. The clinical value of anxiety questionnaires: an explorative study. *Eur J Paediatr Dent*, 4 (4), 171-176.
- Klingberg G. Dental fear and behavior management problems in children. (1995) A study of measurement, prevalence, concomitant factors, and clinical effects. *Swed Dent J Suppl*, 103, 1-78.
- Li H., Lopez V. (2005) Children's Emotional Manifestation Scale: development and testing. *J Clin Nurs*, 14 (2), 223-229.
- McNeil D., Vrana S., Melamed B., Cuthbert B., Lang P. (1993) Emotional imagery in simple and social phobia: fear versus anxiety. *J Abnorm Psychol*, 102 (2), 212-225.
- Melamed B., Hawes R., Heiby E., Glick J. (1975) Use of filmed modeling to reduce uncooperative behavior of children during dental treatment. *J Dent Res*, 54 (4), 797-801.
- Méndez F., Macià D. (1994) Evaluación de los problemas de ansiedad. En: Fernández-Ballesteros R. Evaluación conductual hoy. Un enfoque para el cambio en psicología clínica y de la salud Madrid: Pirámide.
- Messer J. (1977) Stress in dental patients undergoing routine procedures. *J Dent Res*, 56 (4), 362-367.
- Myers D., Kramer W., Sullivan R. (1972) A study of the heart action of the child dental patient. *ASDC J Dent Child*, 39 (2), 99-106.
- Newton J., Buck D. (2000) Anxiety and pain measures in dentistry: a guide to their quality and application. *J Am Dent Assoc*, 131 (10), 1449-1457.
- Oliveira M., Colares V. (2009) The relationship between dental anxiety and dental pain in children aged 18 to 59 months: a study in Recife, Pernambuco State, Brazil. *Cad Saude Publica*, 25 (4), 743-750.
- Pizano D., Bermúdez R. (2004) Sedación y anestesia general en la práctica de la odontología. I: Evaluación del paciente e indicación de la técnica. *ADM*, 61 (5), 165-171.
- Rayen R., Muthu M., Chandrasekhar R., Sivakumar N. (2006) Evaluation of physiological and behavioral measures in relation to dental anxiety during sequential dental visits in children. *Indian J Dent Res*, 17 (1), 27-34.
- Rivera Zelaya I., Fernández Parra A. (2005) Ansiedad y miedos dentales en escolares hondureños. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 37 (3), 461-475.
- Shindova, M., & Belcheva, A. (2014) Behaviour Evaluation Scales For Pediatric Dental Patients—Review And Clinical Experience. *Folia medica*, 56(4), 264-270.
- Shinohara S., Nomura Y., Shingyouchi K., Takase A., Moriyasu K., Idaira Y., Takahashi T., Yamada Y., Aoyagi Y., Asada Y. (2005) Structural relationship of child behavior and its evaluation during dental treatment. *J Oral Sci*, 47 (2), 91-96.
- Stark L., Allen K., Hurst M., Nash D., Rigney B., Stokes T. (1989) Distraction: its utilization and efficacy with children undergoing dental treatment. *J Appl Behav Anal*, 22 (3), 297-307.
- Townend E., Dimigen G., Fung D. (2000) A clinical study of child dental anxiety. *Behav Res Ther*, 38 (1), 31-46.